

Výroční zpráva o realizaci protidrogové politiky v Olomouckém kraji v roce 2004

Krajský úřad Olomouckého kraje
Odbor zdravotnictví
září 2005

OBSAH

1. SOUHRN.....	3
2. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA KRAJE.....	3
3. KOORDINACE PROTIDROGOVÉ POLITIKY	6
4. SITUACE NA DROGOVÉ SCÉNĚ.....	10
5. SLUŽBY POSKYTOVANÉ UŽIVATELŮM DROG A OSOBÁM OHROŽENÝM DROGOU....	15
6. KRAJSKÁ STRATEGIE PROTIDROGOVÉ POLITIKY V ROCE 2004	21

1. SOUHRN

Během roku 2004 nedošlo v Olomouckém kraji v oblasti drogových služeb k zásadním změnám. Dobře fungující síť zařízení nabízela škálu služeb pro uživatele drog i osobám jim blízkým. Určité problémy se objevily pouze v činnosti KKC Kappa – Help Přerov, ale zvýšeným úsilím občanského sdružení Kappa – Help i týmu kontaktního centra se postupně podařilo nedostatky odstranit. Analýza drogové scény na místní úrovni byla zatím provedena Bc. M. Kubíčkem pouze v Šumperském regionu, ve zbývajících regionech zůstává úkolem pro další období.

Ze statistických údajů zařízení je především patrný nárůst zneužívání těkavých látek, počet klientů zneužívajících jiné drogy je poměrně stabilní. Výrazně se zvýšil počet vydaných stříkaček, což může nasvědčovat lepší spolupráci terénních programů a kontaktních center se zkušenějšími uživateli drog, kteří stříkačky vyměňují ve „skryté“ populaci uživatelů i většinu povědomí uživatelů o velkých rizicích, která jim sdílením injekčního materiálu hrozí.

2. OBECNÁ CHARAKTERISTIKA KRAJE (demografické a geografické údaje)

2.1 Poloha

Olomoucký kraj se rozprostírá na severozápadě Moravy. Sousedí s krajem Pardubickým, Jihomoravským, Zlínským a Moravskoslezským. Na severu má 104 km dlouhou státní hranici s Polskem (nejdelší státní hranice ze všech okresů v ČR patří okresu Jeseník). Společně se Zlínským krajem vytváří region na úrovni NUTS II - Střední Morava.

Rozloha kraje je 515 875 ha, tj. 6,5 % rozlohy ČR a zaujímá tak 8. místo mezi 14ti kraji v ČR, velikostí je lehce pod průměrem ČR.

Kraj je tvořen 5 okresy (Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk), na jeho území bylo stanoveno 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 19 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. Na bázi dobrovolného sdružování vznikají tzv. mikroregiony.

2.2 Obyvatelstvo

V Olomouckém kraji žilo k 31.12. 2004 celkem 635 126 obyvatel, je šestým nejlidnatějším krajem v České republice.

Následující tabulka ukazuje počty obyvatel v jednotlivých okresech a v okresních městech. Oproti roku 2002 poklesl počet obyvatel ve všech okresech Olomouckého kraje.

Počet obyvatel v okresech Olomouckého kraje k 31. 12 . 2004

Okres (počet obcí s rozšířenou působností / počet obcí s pověřenými obecními úřady)		Počet obyvatel okresu k 31.12. 2004
Jeseník	(1 / 3)	42 014
Olomouc	(4 / 5)	224 296
Prostějov	(2 / 3)	109 367
Přerov	(3 / 4)	134 181
Šumperk	(3 / 4)	125 268
kraj celkem	(13 / 19)	635 126

2.3 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je v Olomouckém kraji velkým problémem. Registrovaná míra nezaměstnanosti se od r.1997 pohybuje o 2,7 procentních bodů výše, než je průměr v ČR, v počtu nezaměstnaných je Olomoucký kraj dlouhodobě na 3 místě za Ústeckým a Moravskoslezským krajem. V současné době činí míra nezaměstnanosti 12,2 %. Nepříznivým signálem je růst počtu uchazečů o jedno volné pracovní místo. Zatímco ve většině okresů Olomouckého kraje (vyjma okresu Olomouc) míra nezaměstnanosti rok od roku stoupá, počet volných míst kolísá, celkově však má klesající tendenci. Mezi jednotlivými okresy Olomouckého kraje jsou rozdíly v počtu uchazečů o jedno volné pracovní místo. Nejhuře je na tom okres Jeseník.

2.4 Hrubý domácí produkt

Olomoucký kraj vykazuje dlouhodobě velmi nízké ekonomické ukazatele. Na tvorbě hrubého domácího produktu (HDP) se významně podílejí především odvětví zpracovatelského průmyslu, obchodu, dopravy a spojů. HDP na 1 obyvatele dosáhl 174 385 Kč. Přestože se meziročně jeho hodnota zvýšila o 7,3 %, má Olomoucký kraj na vytvořeném HDP na 1 obyvatele trvale nejnižší podíl mezi všemi kraji ČR - hodnota HDP v kraji dosáhla 76,7 % republikového průměru a 49 % kupní síly EU.

2.5 Mzdy

Nízká úroveň mezd obyvatel v Olomouckém kraji je jednou z dalších negativních charakteristik. Průměrná měsíční mzda nás dlouhodobě řadí na poslední 14. místo mezi kraje ČR. Ke 31. 12. 2003 činila průměrná měsíční mzda v Olomouckém kraji 14 720 Kč. I když jsou mezi jednotlivými okresy Olomouckého kraje rozdíly, všechny jsou pod průměrem ČR.

2.6 kriminalita

Charakteristika Olomouckého kraje v trestně právní oblasti

Drogová trestná činnost

K ukazatelům, charakterizujícím kvalitu sociálního prostředí souvisejícího se sociálně nežádoucími jevy, patří také kriminalita. Je sledován počet trestných činů obecně a také počet tzv. „drogových“ trestných činů, tedy těch, které spadají v Trestním zákoně pod §§:

187 nedovolené nakládání s omamnými a psychotropními látkami (OPL) a jejich přechovávání pro jiného

187a přechovávání OPL pro vlastní potřebu

188 výroba a přechovávání předmětů k výrobě OPL

188a šíření toxikomanie

V oblasti obecné kriminality Olomoucký kraj nevybočuje z celostátního průměru, v oblasti drogové trestné činnosti je spolu s kraji Pardubickým a Vysočinou nejméně postiženou oblastí. Celkově byl v roce 2003 v oblasti kriminality Olomoucký kraj na 3. místě v ČR. Situace v roce 2004 byla obdobná. Bylo vykázáno celkově 155 drogových TČ v kraji, oproti roku 2003 jejich počet vzrostl o 26. Vzrostl také počet přestupků na úseku ochrany společnosti před alkoholismem a jinými toxikomaniemi (o 115 přestupků).

Kriminalita spojená s drogami – trestné činy v okresech Olomouckého kraje v období 2003 - 2004

okres	2003	2004
Olomouc	33	51
Přerov	27	41
Prostějov	21	26
Šumperk	26	28
Jeseník	22	9
kraj celkem	129	155

Souhrnný přehled přestupků na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi v jednotlivých okresech olomouckého kraje v letech 2003 - 2004

okres	2003	2004
Olomouc	809	986
Přerov	530	455
Prostějov	76	50
Šumperk	719	708
Jeseník	236	286
kraj celkem	2 370	2 485

Zdroj PČR

Vztah drog a trestné činnosti má dvojí podobu: uživatelé drog se nezdálo podílejí na trestné činnosti (nejen drogové, časté jsou např. krádeže, vydírání, ublížení na zdraví), řada trestných činů souvisí s drogami, aniž by pachatelé drogy užívali (držení, výroba, prodej...). Z tohoto důvodu je třeba zabývat se nejen potrestáním pachatelů, ale také formami pomoci těm, kteří jsou zároveň uživateli drog. Jednou z možných cest je užší zapojení Probační a mediační služby (PMS) do protidrogové politiky kraje. PMS věnuje zvláštní pozornost zejména mladistvým uživatelům drog a vedle prosazování alternativních trestů má zájem také na řešení užívání drog jako výchozího problému se do péče pracovníků PMS často nedostává nebo se o ní dozvídají příliš pozdě.

Úzkou spoluprací přímo s Vazební věznicí v Olomouci navázalo KC Olomouc. Program „Práce s klienty v konfliktu se zákonem“ probíhá od počátku roku 2002 jako samostatný projekt, orientující se na pomoc uživatelům nelegálních drog, kteří se v důsledku svého způsobu života dostali do konfliktu se zákonem.

3. KOORDINACE PROTIDROGOVÉ POLITIKY

3.1 institucionální zajištění

Krajský protidrogový koordinátor

Funkce protidrogového koordinátora Olomouckého kraje byla zřízena k 15. 9. 2001, a to od počátku v úvazku 1,0. Od 1.7. 2002 pracuje na odboru zdravotnictví Krajského úřadu Olomouckého kraje a je podřízen přímo vedoucímu odboru. Zajišťuje vertikální i horizontální koordinaci protidrogové politiky v Olomouckém kraji.

Krajská protidrogová komise

Krajská protidrogová komise Rady Olomouckého kraje formulovala základní priority a požadavky v oblasti protidrogové prevence. Práci Krajské protidrogové komise

doplnily pracovní skupiny pro řešení konkrétních problémů drogové problematiky (4 pracovní skupiny pracovaly na tvorbě Krajské strategie). Byly tvořeny odborníky z jednotlivých oblastí prevence a represe, tj. státní správy, samosprávy, státních i nestátních odborných zařízení, policie, státních zastupitelství i soudů, probačních a mediačních úředníků.

Vznik Krajské protidrogové komise Olomouckého kraje: 4. 10. 2001 ROK schválila Strategický protidrogový plán Olomouckého kraje na období 2002 – 2004 a uložila hejtmánovi připravit ustavení KPK k 1. 1. 2002., 1. 1. 2002 byla komise ustavena a jmenováni její členové. Komisi tvořilo 13 členů, z nichž dva byli zastupitelé OK znalí drogové problematiky (kontaktní pracovník obce a bývalý uživatel drog), měla 5 stálých hostů. Většina členů komise byla z okresu Olomouc.

Činnost Krajské protidrogové komise skončila zároveň s ukončením činnosti Rady Olomouckého kraje dnem voleb do zastupitelstev krajů 5. 11. 2004.

Vertikální koordinace protidrogové politiky Olomouckého kraje

V Olomouckém kraji je 5 okresů (Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov, Šumperk), 19 obcí s pověřenými obecními úřady (tzv. 2. stupně), z toho 13 obcí s rozšířenou působností (tzv. 3. stupně). Kontaktní pracovník byl určen celkem v 16 obcích z 19 obcí s pověřenými obecními úřady, ve zbývajících 3 obcích funguje kontakt přes starosty obce.

Horizontální koordinace protidrogové politiky Olomouckého kraje

Horizontální rovina postihuje meziresortní, mezioborovou spolupráci a směřuje ke sjednocení krajské protidrogové politiky. Spolupráce krajského protidrogového koordinátora s manažerem prevence kriminality, krajským koordinátorem romských poradců, odborem školství a metodikem prevence sociálně patologických jevů, zdravotnictvím i policií má nejrůznější formy. Do protidrogové politiky v Olomouckém kraji se postupně zapojila řada institucí, organizací a odborníků z různých oblastí protidrogové prevence. Podařilo se vybudovat a rozvinout partnerské vztahy založené na všestranně výhodné spolupráci, což dokladovalo pestré složení krajské protidrogové komise, složení pracovních skupin pro tvorbu Krajské strategie, a naopak zapojení krajského protidrogového koordinátora do aktivit mimo krajský úřad (Poradní sbor ředitele Vazební věznice v Olomouci apod.). Zatím neformálním způsobem se rozvíjela spontánní spolupráce mezi pracovníky krajského úřadu, zabývajícími se prevencí (OZ, OŠMT, OSV). Má podobu vzájemného poskytování informací a pozvání na setkání se zástupci regionů organizovaná některým z jmenovaných odborů.

3.2 finanční zajištění protidrogové politiky

Kromě rozpočtových a příspěvkových organizací zřizovaných státem, krajem nebo obcemi (sociální oblast, zdravotnictví, školství), jsou v oblasti protidrogové politiky

Olomouckého kraje významnými subjekty nestátní neziskové organizace. Jejich činnost je financována převážně ze státního rozpočtu, z rozpočtů obcí i z rozpočtu Olomouckého kraje.

Způsob a organizace dotačního řízení kraje

V Olomouckém kraji zatím nebyl vypracován stabilní systém přidělování finančních prostředků na protidrogové aktivity. Organizace mohly získat finanční prostředky: jako tzv. **malé projekty** do 20.000 Kč, dále ze **Strategického rozvojového programu Olomouckého kraje (SROP)** určeného pro rozvojové programy, ke kterému jsou zpracovávána jednotlivá opatření. Mohou mít podobu grantu.

Nevýhodou je, že neumožňuje financovat provozní náklady a mzdy, že finance jsou přiděleny po realizaci a že povinná spoluúčast žadatele je 51 % nákladů (ne z veřejných zdrojů).

Hlavním zdrojem finančních prostředků se tak stal :

Operační program Olomouckého kraje (OPOK 2003)

V roce 2003 bylo zpracováno samostatné opatření „Protidrogová prevence a prevence kriminality“, které mělo podobu veřejné zakázky. Finance byly uvolňovány průběžně v roce 2004. Výhodou byla možnost financovat vše, co je nutné pro realizaci programu a je schváleno Radou (včetně mezd, provozních nákladů), že prostředky lze uvolňovat po realizaci každé etapy a že není požadována spoluúčast. Nevýhodou bylo, že zařízení realizující drogovou prevenci si prakticky nekonkurují (mají „rozdělená“ území působnosti), ale u veřejné zakázky by mělo jít o výběr nejvýhodnější nabízené služby. Opatření OPOK drogové prevence v roce 2004 (určené pro rok 2004 – 2005) nebylo schváleno.

Od roku 2004 je možnost získat dotaci také cestou tzv. **významných projektů**, priority i princip schvalování je obdobný „malým projektům“, požadovaná částka může být libovolně vysoká. Žádosti jsou předkládány na ekonomický odbor, rozhoduje Rada, do posuzování kvality a potřebnosti projektů nejsou zapojeny odborné odbory.

Pro nejbližší období (rok 2005) by měla být určena konkrétní částka, uvolněná do rozpočtu odboru nebo jinou cestou. Její výše se odvíjí od výše dotace ze státních zdrojů (zařízení působící převážně na území 1 obce - 15 % státní dotace, zařízení s přesahem do několika obcí - 20 %). V dalším období by se výška dotace měla také odvíjet od zjištěné kvality a potřebnosti služeb. Tato představa je uvedena i v Krajské strategii (Strategický protidrogový plán Olomouckého kraje na období 2005 - 2010), která byla schválena Radou Olomouckého kraje UR/11/80/2005 dne 14. 4. 2005.

Jak ukazuje tabulka, Olomoucký kraj podpořil protidrogové projekty částkou větší než 1 mil Kč, ale výše podpory od obcí byla ještě o více než 750 tis vyšší.

Přidělené finanční prostředky na služby od kraje a obcí za rok 2004 – v tis Kč

Typ služby	Kraj	Obce	Celkem
Specif.primární prevence	90 000	435 000	525 000
Kontaktní centra	436 680	785 000	1 221 680
Terénní programy	217 695	170 000	387 695
Ambulantní léčba ¹			
Terapeutické komunity			
Následná péče ²	270 000	346 600	616 600
Jiné ³		50 000	50 000
Celkem	1 014 375	1 786 600	2 800 975

Zdroj: Informace organizací

Ze státního rozpočtu obdržely organizace realizující protidrogovou politiku na území Olomouckého kraje téměř 10 mil. Kč (včetně dotace z MŠMT na specifickou primární protidrogovou prevenci).

Financování protidrogové prevence realizované převážně NNO – dotace ze státního rozpočtu v roce 2004

Finanční	MPSV	MZ	MŠMT	RVKPP	CELKEM
podpora	Kč	Kč	Kč	Kč	Kč
Olomoucký kraj	2 588 900	844 000	430 000	5 863 000	9 728 900 (s MŠMT)
ČR-nejnižší	89 000	0	558 000	1 628 000	2 855 000
ČR-průměrné	3 363 000	1 842 000	967 000	6 696 000	12 870 000
ČR-nejvyšší	6 602 000	9 300 000	1 788 000	25 940 000	42 282 000

3.3 Nejvýznamnější rozhodnutí krajských orgánů v oblasti protidrogové politiky v roce 2004

1

JE VEDENO JAKO JEDEN PROJEKT - AMBULANTNÍ LÉČBA A DOLÉČOVÁNÍ

2

JE VEDENO JAKO JEDEN PROJEKT - AMBULANTNÍ LÉČBA A DOLÉČOVÁNÍ

3

³ Projekt Klient v konfliktu se zákonem

Dne 27. října 2004 vzala Rada Olomouckého kraje na vědomí krajskou strategii v oblasti protidrogové politiky - Strategický protidrogový plán Olomouckého kraje na období 2005 – 2010 a doporučila dokument ke schválení nové Radě Olomouckého kraje po volbách 5. listopadu. 2004 (UR/88/55/2004).

4. SITUACE NA DROGOVÉ SCÉNĚ

4.1 Užívání drog v populaci obecně

Celopopulační studie zabývající se užíváním drog nebyla v roce 2004 v Olomouckém kraji provedena. Musíme se tedy opírat převážně o výsledky studie ESPAD zaměřené na populaci šestnáctiletých v Olomouckém kraji ve srovnání s celorepublikovým průměrem.

Celopopulační průzkumy

Validní informace o užívání drog v populaci v Olomouckém kraji za rok 2004 nemáme k dispozici. V novém Strategickém protidrogovém plánu Olomouckého kraje na období 2005 – 2010 je počítáno s významným rozšířením výzkumné činnosti na území kraje, při němž budeme využívat zejména studentů a pedagogů Univerzity Palackého (jedna z pracovních skupin vytvořených krajskou protidrogovou komisí pro tvorbu strategie se zabývala přímo mapováním a výzkumem).

Školské průzkumy

Následující statistická data za Olomoucký kraj vycházejí ze studie „ESPAD a NASUD 2003“, do níž bylo zapojeno 925 studentů (z toho 296 do ESPAD) z 18 škol různých typů a regionů kraje.

Výsledky ESPAD 2003 v Olomouckém kraji v porovnání s kraji ČR

	Olomoucký kraj		Kraje ČR	ČR	Kraje ČR
	* počet	** pořadí	nejméně	průměrně	nejvíce
Kouření ^{1/} cigaret	43,27	14.	33,63	38,7	43,27
Opilost ^{2/}	15,59	12.	12,61	13,5	19,91
Zkušenost s marihuanou	43,95	9.	40,63	43,6	52,71
Zkušenost s extází	5,69	2.	3,79	8,3	10,48
Zkušenost s pervitinem	2,25	4.	1,88	4,2	7,64
Zkušenost s heroinem	2,63	8.	1,33	2,4	3,64
Zkušenost s LSD	4,29	4.	3,13	5,6	8,83
Zkušenost s těk.látkami	7,29	2.	6,98	9,0	12,36

^{1/} kouření tabáku více než 40krát za život ^{2/} opilost v posledním měsíci více než 3krát * výsledky horší oproti republikovému průměru jsou ve sloupci umístěny napravo, výsledky lepší vlevo a odpovídající průměru uprostřed **pořadí v rámci krajů ČR, kde vyšší pořadí znamená větší problém, horší situaci (14. místo znamená nejhorší v ČR)

Jak vyplývá ze zatím dostupných závěrů, pro Olomoucký kraj zůstává největším problémem mládeže kouření cigaret, které je v porovnání s kraji ČR nejvyšší. Naproti tomu zkušenost s extází, těkavými látkami, pervitinem a halucinogenními drogami je jedna z nejnižších v ČR.

4.2 Rekreační/ příležitostné užívání drog

V roce 2004 nebyla v Olomouckém kraji provedena žádná studie zaměřená na rekreační, resp. příležitostné užívání drog. Nízkoprahová zařízení i zařízení zaměřená na ambulantní léčbu pracují s experimentátory pouze příležitostně. Statistiky oddělení sociálně právní ochrany dětí obecních úřadů s rozšířenou působností klienty – experimentátory nevykazují odděleně. Uživatelé tanečních drog jsou kontaktováni v rámci projektu Terénní programy Oddělení Sdružení Podané ruce Walhalla. Na větších tanečních akcích je jim poskytován informační servis a poradenství.

4.3 Žádosti o léčbu v souvislosti s užíváním drog

V roce 2004 pracovalo v kraji 31 léčebných/ kontaktních center. V celkové počtu evidovaných léčebných/ kontaktních center je na 2. místě v České republice. V počtu vykazujících center (vykazuje 23 center) je Olomoucký kraj na 6. místě v České republice, počet nevykazujících (nevykazuje 8 center) je však druhý nejvyšší. Ukazuje se jasně, že je potřeba výkaznictví léčebných/ kontaktních center v našem kraji výrazně zlepšit, zejména těch, jejichž zřizovateli nejsou NNO.

Počet a typ vykazujících léčebných/ kontaktních center pro pomoc uživatelům drog v Olomouckém kraji

Počet LKC pro pomoc UD	z toho		z toho ambulance		z toho lůžkové	
	NNO		zdravotnické	nezdravotnické	zdravotnické	nezdravotnické
	KC a TP	Doléč.			Psych.léčebny	
31	6	1	17	2	2	3

Zdroj Hygienická stanice hl. m. Prahy, Výroční zpráva ČR za rok 2004

V roce 2004 došlo k mírnému snížení incidence oproti roku 2003 (v roce 2003 bylo hlášeno 319 nově evidovaných žadatelů o léčbu). Též došlo k mírnému snížení prevalence (v roce 2003 bylo hlášeno 621 klientů).

Incidence a prevalence uživatelů drog – žadatelů o léčbu v Olomouckém kraji v roce 2004

Incidence a prevalence uživatelů drog - žadatelů o léčbu v Olomouckém kraji v roce 2004										
	základní drogy	heroin, ostatní opiáty	pervitin, ostatní stimulanty	kanabinoidy	halucinogeny	rozpouštědla	sedativa, hypnotika	jiné drogy, léky	neznámá drogy	celkem
incidence	počet	17	183	91		7	2	2	0	302
	%	5,6	60,6	30,1		2,3	0,7	0,7	0	100
prevalence	počet	67	352	165	1	24	3	2	0	614
	%	10,9	57,3	26,9	0,2	3,9	0,5	0,3	0	100

Zdroj: Hygienická stanice hl. m. Prahy, Výroční zpráva ČR za rok 2004

Ve věkové skupině od 15 do 39 let bylo v roce 2004 hlášeno 296 nových žadatelů o léčbu. Prevalence v této věkové skupině byla 601 klientů.

Specifická věková incidence a prevalence na 100 000 obyvatel v Olomouckém kraji

Incidence, prevalence, specifická věková incidence a prevalence na 100 000 obyvatel v Olomouckém kraji v roce 2004				
	všichni klienti		věková skupina 15 - 39 let	
	incidence	prevalence	incidence	prevalence
počet	302	614	296	601
na 100.000 obyvatel	47,4	96,3	124,5	252,7

Zdroj: Hygienická stanice hl. m. Prahy, Výroční zpráva ČR za rok 2004

4.4 Infekční onemocnění v souvislosti s užíváním drog

Olomoucký kraj patří spolu s Královéhradeckým krajem k oblastem s nejnižším výskytem virové hepatitidy typu C, hepatitida typu B se v něm ve srovnání s ostatními kraji vyskytovala průměrně. Nečekaně vysoký je výskyt hepatitidy A (2. místo v ČR). Ve srovnání s rokem 2003 došlo k výraznému nárůstu pouze u hepatitidy B, ale podíl injekčních uživatelů drog je malý. Počet hlášených případů určitě neodpovídá skutečné situaci. Úkolem pro rok 2005 proto zůstává zjištění příčiny a nalezení nápravy.

Počet případů virových hepatitid hlášených v roce 2004 v Olomouckém kraji

Počet případů virových hepatitid typu A, B a C hlášených v roce 2004 v Olomouckém kraji			
	VHA	VHB	VHC
hlášené případy v roce 2004 celkem	11	22	5
injekční uživatelé drog		4	1
podíl injekčních uživatelů drog na celkovém počtu případů (%)		18,2	20,0

Zdroj: Hygienická stanice hl. m. Prahy, Výroční zpráva ČR za rok 2004

4.5 Akutní intoxikace drogami v souvislosti s užitím drog

Počet případů intoxikace drogami (celkem 9 případů) v Olomouckém kraji v roce 2004 je poměrně nízký, pravděpodobně neodpovídá skutečnosti. V dalších letech bude nutno přistoupit k hlášení mnohem pečlivěji a zodpovědněji. Převládají intoxikace pervitinem a stimulancií. Hygienická služba ve statistických přehledech neuvádí případy akutní intoxikace alkoholem.

Intoxikace drogami podle typu hlásících zařízení

Případy intoxikace drogami v Olomouckém kraji v roce 2004 podle typu hlásících zařízení										
rok 2004 - hlásící zařízení	ARO	RZP	LSPP	JIP, interna	psychiatrie	dětské odd.	centrální příjem	soudní odd.	jiné	celkem
počet případů	3	4	0	2	0	0	0	0	0	9

Zdroj: Hygienická stanice hl. m. Prahy, Výroční zpráva ČR za rok 2004

Intoxikace drogami podle základní drogy

Intoxikace drogami v Olomouckém kraji v roce 2004 podle základní drogy											
rok 2004	základní drogy	heroin, opioát	pervitin, stimulancia	kanabinoidy	halucinogeny	rozpuštěná	sedativa, hypnotika	jiné drogy, léky	neznámá drogy	celkem Olomoucký kraj	ČR celkem
počet případů		0	7	0	1	0	1	0	0	9	952

Zdroj: Hygienická stanice hl. m. Prahy, Výroční zpráva ČR za rok 2004

4.6 Problémové užívání drog

V roce 2004 využilo služeb kontaktních nízkoprahových center a terénních programů, ambulantní léčby a programu Klient v konfliktu se zákonem v Olomouckém kraji 2 645 osob, z toho 2 327 uživatelů drog. Mezi klienty těchto programů převažovali uživatelé pervitinu - 1 182 osob, kanabinoidů - 615 osob a těkavých látek – 135 osob. Velká část klientů ale užívá polymorfně více drog, velmi často je přidruženo také užívání alkoholu. Průměrný věk klientů činil 24,2 roků. Poměrně vysoký je počet klientů zneužívajících těkavé látky. Ve srovnání s rokem 2003 vzrostl počet vydaných injekčních stříkaček.

Problémové užívání drog v Olomouckém kraji v roce 2004 podle údajů nízkoprahových center a terénních programů, ambulantní léčby a programu Práce s klienty v konfliktu se zákonem

rok	2004
počet klientů celkem	2 645
z toho uživatelů drog	2 327
z toho injekčních uživatelů drog	1 165
z toho mužů	1 731
z toho se základní drogou heroin	96
z toho se základní drogou pervitin	1 182
z toho se základní drogou kanabinoidy	615
z toho se základní drogou extáze	33
z toho se základní drogou těkavé látky	135
z toho se základní drogou Subutex legálně	2
z toho se základní drogou Subutex nelegálně	2
z toho se základní drogou Metadon legálně	-
z toho se základní drogou Metadon nelegálně	7
průměrný věk klienta	24,20
počet neuživatelů drog, kteří využili služeb programu	439
počet kontaktů	20 753
z toho s uživateli drog	15 289
počet prvních kontaktů	1 459
z toho s uživateli drog	1 219
počet výměn (úkonů)	3 455
počet vydaných injekčních jehel	87 495

Zdroj dat: Závěrečné zprávy o realizaci programů protidrogové politiky v roce 2004

5. SLUŽBY

POSKYTOVANÉ UŽIVATELUM DROG A OSOBÁM OHROŽENÝM DROGOU

5.1 primární prevence

Školy a školská zařízení v Olomouckém kraji ve školním roce 2004/05

Typ zařízení	Počet zařízení – stav k 30.9.2004
MŠ	353, od 1.1.2005 MŠ 355
ZŠ	282, od 1.1.2005 ZŠ 284

Gymnázium	20
SOŠ	50
SOU, U	53
VOŠ	7
VŠ	3.
Ped. – psych. poradna	5, od 1.1.2005 1 organizace
Dětský domov	13
Výchovný ústav, dětský domov se školou	5
Diagnostický ústav	1
Středisko výchovné péče	1
Speciální MŠ	20
Speciální ZŠ, zvláštní škola	40
Pomocná škola, praktický stupeň	24
Odborné učiliště, praktická škola	27

Zdroj: statistika odboru školství, mládeže a tělovýchovy Krajského úřadu Olomouckého kraje

Aktivity v oblasti primární prevence

Systematicky se těmto aktivitám věnuje hlavně organizace P-centrum, která významným způsobem pracuje v rámci Programů primární prevence také s pedagogy Olomouckého regionu. Aktivit i projektů v této oblasti by mohlo být určitě více, chybí ucelený systém.

Aktivity v oblasti specifické primární prevence

Název programu/projektu	Realizátor programu	Cílová skupina	Charakteristika aktivit
Besedy na středních školách	Pontis Šumperk o.p.s.	studenti, mládež	osvěta, analýza, studie
Vím co chci?	PPP Jeseník	mládež	interakční program
Cesta – konflikt a	ZŠ Šternberk	žáci ZŠ	

komunikace			
Supervizní podpora a nácvik dovedností učitelů realizujících MPP	Art Language	učitelé ZŠ	
Další vzdělávání pro metodiky školní prevence	P-centrum	metodici školní prevence	
Od sexuality až k šikaně	PPP Prostějov		
Chceš-li ukázat, jak jsi silný, pomáhej ostatním	DD a Spec. školy Čechy pod Kosířem		
Práce se žáky ze sociálně slabých rodin	ZŠ Hranice	žáci ze sociálně slabých rodin	
Primární prevence – protidrogová prevence a prevence šikany – přímá práce s dětmi	Kappa – Help Přerov	žáci ZŠ	
Vzdělávací kurz pro školní metodiky prevence (I/A)	P-centrum	Pedagogové Školní metodici prevence	Vzdělávací kurz: teoretický a praktický blok
Vzdělávací kurz pro školní metodiky prevence (I/B)	P-centrum	Pedagogové Školní metodici prevence	Vzdělávací kurz: teoretický a praktický blok
Vzdělávací kurz pro školní metodiky prevence (I/C)	P-centrum	Pedagogové Školní metodici prevence	Vzdělávací kurz: teoretický a praktický blok
P-centrum – preventivní program	P-centrum	Žáci II. stupně ZŠ Studenti SŠ Pedagogové Školní metodici prevence rodiče	Prožitkové lekce Besedy s ex-usery Ostatní besedy Setkávání metodiků prevence Adaptační kurz

Zdroj: statistika odboru školství, mládeže a tělovýchovy Krajského úřadu Olomouckého kraje

5.2 Snižování rizik spojených s užíváním drog

Služby v oblasti snižování rizik spojených s užíváním drog zajišťuje v Olomouckém kraji 5 (6) kontaktních center, KKC Kappa má kromě kontaktního centra v Přerově ještě odloučené pracoviště – kontaktní centrum v Hranicích. Dále jsou subjekty zajišťujícími činnost kontaktních center realizovány terénní programy. V rámci činnosti kontaktních center i terénních programů je realizována práce s problémovými uživateli drog, jejich rodiči a blízkými, a také kontaktování skryté populace. Těmto cílovým skupinám je poskytováno poradenství, sociální práce, práce s motivací, výměna injekčního materiálu a materiálu k desinfekci. Téměř všechna zařízení pracují také s klienty v konfliktu se zákonem, případně ve výkonu trestu. Sdružení Podané ruce, Regionální oddělení Walhalla, realizuje úspěšný program Práce klienty v konfliktu se zákonem probíhající v úzké spolupráci s Vazební věznicí Olomouc a s věznicí Mírov, který v roce 2004 zaznamenal 25% nárůst klientů, kteří alespoň jednou využili jeho služeb.

Služby v oblasti snižování rizik

Název projektu/programu	Realizátor	Cílová skupina	Počet osob, kt. služby využily v r. 2004/z toho UD	Počet kontaktů ⁴ v r. 2004	Počet výměn ⁵ v r. 2004	Počet sebraných inj. stří. v r. 2004	Počet vydaných inj. stří. v r. 2004	Územní působnost, spádovost
KPM Uničov	Obl. charita Uničov	uživatelé drog	67/65	2796	474	10281	10654	Uničov a okolí
Kontaktní centrum Walhalla	Sdružení podané ruce	Uživatelé nealkoholových drog	424/ 379	5921	1432	18972	24272	Olomoucký region
Terénní programy Olomouc	Sdružení podané ruce	Uživatelé nealkoholových drog	342/ 302	1960	313	2207	3509	Olomoucký region: Olomouc, Šternberk, Litovel
Práce s klienty v konfliktu se zákonem	Sdružení podané ruce	Uživatelé nealkoholových drog	150/146	910	0	0	0	Olomoucký kraj

⁴ Kontakt: Každá návštěva/situace, při které dochází k interakci mezi klientem a pracovníkem programu (tzn. poskytnutí určité služby, informace, nebo poradenství - včetně skupinového. Příjem telefonického hovoru není kontakt.

⁵ Výměna: Kontakt, při kterém dochází k výměně (příp. jen odevzdání či výdeji) jedné nebo více injekčních jehel.

K-centrum Želva Kontaktní a terénní program	Sdružení Podané ruce	Experimentátoři, příležitostní uživatelé a osoby závislé na náv. látkách a jejich příbuzní	163/125	985	224	10248	9900	Prostějovský region
K-centrum Krédó	Pontis Šumperk o.p.s.	Uživatelé drog	184/130	1276	250	2845	3109	Okres Šumperk
KKC Kappa (projekt celkem)	o.s. Kappa- Help	Uživatelé drog a osoby blízké	659/482	4.187	622	25.105	24.797	Okres Přerov, Město Přerov, Město Hranice
Terénní program KKC Kappa	o.s. KAPPA- HELP	Uživatelé drog, především nekontakt ování v KKC, experim., dále jejich příbuzní a přátelé	461/427	2.114	140	10.458 9.910 indig. spolupr Přerov a Hranic e	11.254 9.996 indig. spolupr. Přerov a Hranice	Okres Přerov (Přer ov, Hranice, Lipník nad Bečvou, Kojetín)

Zdroj: Závěrečné zprávy o realizaci programu protidrogové politiky v roce 2004

5.3 Služby v oblasti léčby a resocializace

V Olomouckém kraji je zajištěna střednědobá i dlouhodobá ústavní léčba závislosti v Psychiatrické léčebně Bílá Voda, na oddělení s komunitním režimem, a také v Psychiatrické léčebně ve Šternberku. Ve Šternberku je také zajišťována soudně nařízená ústavní léčba. Vojenská nemocnice v Olomouci poskytuje kromě detoxikace a detoxifikace také krátkodobou léčbu v trvání maximálně 1 měsíc

Ve Fakultní nemocnici v Olomouci je na Psychiatrické klinice v ambulanci AT realizován program ambulantní léčby a programy substituce metadonem a Subutexem®. P – centrum v Olomouci zajišťuje program ambulantní léčby a poradenství. Ambulantní léčbu závislosti na léčbu závislosti na legálních i nelegálních drogách zajišťují také psychiatrické ordinace a Centrum krizové intervence v Olomouci. V PL Bílá Voda i ve Fakultní nemocnici je poskytována detoxikační léčba.

PL Šternberk a Bílá Voda také umožňují detoxifikaci. Detoxikace osob pod silným vlivem alkoholu, většinou s projevy agresivity, je možná v jediné zachytné stanici v Olomouckém kraji, která je součástí Nemocnice Šternberk. Její provoz je 24 hodin denně a kapacita 8 lůžek.

Specifickým zařízením v našem kraji je Výchovný ústav pro mládež s léčebným režimem v Žulové. Zde pomáhají řešit problémy s drogami chlapcům ve věku 15 – 19 let, u nichž byla soudně nařízena ústavní výchova. Po krátkém přerušení léčebné práce vzniklé v letech 2002 – 2003 díky personálním změnám nyní program opět funguje.

V Olomouckém P-centru dlouhodobě probíhá úspěšný Doléčovací program, jehož součástí je i nabídka chráněného bydlení (na půl cesty) a chráněného zaměstnání. Je určen klientům z celé České republiky.

Služby NNO v oblasti léčby a resocializace

Název projektu/programu	Realizátor	Typ služby	Cílová skupina	Kapacita/rok	Počet osob, kt. služby zař. využily v r. 2004	Počet nově evid. žádostí o léčbu v r. 2004	Územní působnost, spádovost
Doléčovací program Ambulantní léčba a poradenství	P-centrum	Protidrogové služby	Mládež do 26 let. Osoby v nepříznivé sociální situaci. Osoby ohrožené drogami nebo na drogách závislé.	Chráněné bydlení: kapacita 9 lůžek. Chráněná pracovní dílna: kapacita 6 pracovních míst Kapacita programu je omezena velikostí terapeutické skupiny, což je 14 osob. Úhrnná kapacita ambulantního léčebného a doléčovacího programu na 1 pracovní úvazek je nejvýše 10 (optimálně 8) současně aktivních klientů	Počet klientů ambulantního programu: (počet jednotlivých osob, které využily v daném období alespoň jednou služeb programu) 199 (z toho 61 identifikovaných U.D., 64 anonymních U.D. a 74 osob blízkých Ambulantní následná péče: počet klientů : 48 Intenzivní následná péče (doléčování): Počet klientů: 33	Intenzivní následná péče: 27	ČR

Zdroj: Závěrečné zprávy o realizaci programu protidrogové politiky v roce 2004

Jiné aktivity v oblasti protidrogové politiky

Název aktivity	Realizátor	Cílová skupina	Popis aktivity
Exkurze	Sdružení Podané ruce, K centrum Walhalla	Žáci a studenti 8., 9. tříd ZŠ, střední školy a VŠ	Představení zařízení a jeho činnosti
Terénní preventivní programy na tanečních akcích	Sdružení Podané ruce, Terénní programy Olomouc	Uživatelé tanečních (syntetických) drog – v roce 2004 celkem 256 kontaktů a 23 intervencí	Informační stánek, distribuce letáků, poradenská a krizová intervence
Skupinové vzdělávací aktivity	Sdružení Podané ruce, Práce s klienty v konfliktu se zákonem	personál věznice, osoby ve výkonu trestu odnětí svobody	Témata týkající se drogové problematiky, u pracovníků věznice také práce s danou cílovou skupinou
Probační terapeutický program	Sdružení Podané ruce, K-centrum Želva	Mladiství jejichž trestná činnost je spojena s užíváním návykových látek a kteří jsou stíháni za protiprávní jednání dle zákona 218/2000 Sb. o soudnictví nad mládeží. Za rok 2004 se jednalo o 6 klientů.	Zákon 218/2003 počítá s uplatněním terapeutických programů jako výchovných opatření. Základním modelem práce je dlouhodobý poradenský proces, který využíváme v individuální práci. Práce s klienty usiluje o změnu jejich postoje k aktuálním život. problémům. Získávají náhled na příčiny své trestné činnosti. Motivace klienta k získání vhodného soc. zázemí a k získání perspektivního společens. uplatnění.
Zpracování analýz místních drogových scén	Pontis Šumperk, o.p.s	Studenti středních škol, obecná populace	Průzkumy, dotazníky, studie
Práce s rodiči	Pontis Šumperk, o.p.s	Rodiče a příbuzní klientů	Osvěta, individuální intervence, poradenství
Práce s klienty ve výkonu trestu	Pontis Šumperk, o.p.s	Klienti ve výkonu trestu	Sociální práce, soc. právní poradenství
Občan a bezpečnost	PČR a Městský úřad Přerov Kappa - Help	Veřejnost	Presentačně osvětová akce
Školící seminář DVPP Výcvikový cyklus P.I.V.K.O.	Kappa-Help	Pedagogičtí pracovníci	Výcvikový seminář, prevence soc. patol. jevů

Zdroj: Závěrečné zprávy o realizaci programu protidrogové politiky v roce 2004

5.4 Hlavní změny v poskytování služeb

V roce 2004 nedošlo v poskytovaných službách k žádným podstatným změnám.

5.5 Hlavní nedostatky v poskytování služeb v kraji v roce 2004

V Olomouckém kraji chybí dostatečná nabídka systematických programů specifické primární prevence, zejména programů selektivní prevence. Relativně dobrá je dostupnost nízkoprahových služeb i terénních programů. Olomouc. Výjimkou jsou hornaté oblasti Jeseníků. V okrese Jeseník nejsou tyto služby zajištěny vůbec. Změna této neutěšené situace zůstává důležitým úkolem pro nadcházející období. Nedostatečně je také zajištěna nejen v Jesenickém okrese, ale téměř v celém kraji, péče o experimentátory a léčba a resocializace pro některé specifické cílové skupiny. Jedná se o například o nezletilé uživatele drog, matky s dětmi, gravidní ženy, osoby s duální diagnózou a s poruchami příjmu potravy, mentálně retardované. Chybí doléčovací zařízení pro osoby se závislostí na alkoholu. Dostupnost léčby je také celkem dobrá. Problematickou se jeví dostupnost programu substituční léčby, který je zajišťován zatím pouze v ambulanci AT Psychiatrické kliniky Fakultní nemocnice

6. KRAJSKÉ STRATEGIE A PLÁNY

V roce 2004 skončila platnost Strategického protidrogového plánu období: 2002 – 2004: Během tohoto roku byl dokončován nový Strategický protidrogový plán na období 2005 – 2010. Na jeho přípravě se podílelo několik pracovních skupin, složených z odborníků z praxe, pracovníků krajského úřadu i úřadů obcí s rozšířenou působností. Jednou ze základních metod bylo využití SWOT analýzy jednotlivých oblastí (primární prevence a práce s médii, snižování rizik, léčby a následné péče, snižování dostupnosti – trestně právní sektor a oblast výzkumu a mapování drogové situace). Strategický protidrogový plán byla schválen Krajskou protidrogovou komisí a předložen Radě Olomouckého kraje ke schválení. Ta ho však těsně před koncem svého volebního období vzala pouze na vědomí a doporučila ho ke schválení nové Radě Olomouckého kraje po volbách 5. listopadu 2004. Strategický protidrogový plán Olomouckého kraje na období 2005 -2010 byl schválen UR/11/80/2005 14. dubna 2005.